PRO: ARIS ET: FOCIS

La Veu de Catalunya

ANY VI. Barcelona 22 de Novembre de 1896. NÚM. 47.

MILLORES PROPOSADES

PER LO NOU RECTOR DE LA UNIVERSITAT

III Y ÚLTIM

Si 'l senyor Durán y Bas y 'ls catedrátichs de les Facultats de Dret y de Filosofía y Lletres arribessen á triomfar dels obstacles ab que les lleys espanyoles entrebanquen els seus afanys d' homens de ciencia y de bons fills de Catalunya, ben segur que 'l llur zel no s' estroncaria ab la primera victoria, y que, un colp instituhides les sospirades cátedres, farien tots los possibles pera sostenirles ab lluhiment digne dels elevats móvils qui 'ls empenyen á crearles.

Y com que 'l bon desitg, fins y tot entregat á les seves soles virtuts, pot fer miracles, gustosament declarám que, en lo pertocant á aquest punt, ens anima la confiança.

Mes fariam mal d' amagar que aquesta confiança no es del tot serena; que algun cap de nuvol hi estén la seva ombra amohinadora.

Aquest cap de núvol, com gayre be tots els qui ensombrexen els horitzons de la patria catalana, ve de la banda de Madrid, y es congriat per les lleys ab que manifasseja als seus pobles l' Estat espanyol infeudat á la castellanería. Triomfant d' aquestes lleys, haurán conseguit el Rector y 'ls claustres els seus nobles propósits. Contra 'l voler d' aquestes lleys, haurán obert pera 'ls fills de Catalunya noves dèus de digne saber; peró la tiranía castellanisadora no abandonará la presa; creurán, pot-ser, haversen desexit, y la trobarán aferrada á la seva bona obra, rosega que rosegarás, pera corcarla y destruhirla.

Les dificultats matexes que les lleys oposen al establiment d' aquelles cátedres, les hi llegarien, al ser vensudes, un perill contra la llur subsistencia. Perque unes cátedres qui aytalment haguessen de nexer, no podrien ser oficials. Foren, per consegüent, cátedres obertes no mes al amor dels fins de la seva creació, y al afany desinteressat de saber. Qui sap lo que son estudiants, no te necessitat de que li fassin veure com una cátedra d' aquestes condicions, en la Universitat, naix ab un encaminament decidit al aislament y á la solitut. L' estudiant considera la hora de

cátedra com una penalitat. Molts no hi van sinó quan no 'n poden d' altra; los més aplicats, hi entren conduhits per lo sentiment del dever, alguns per afany de fer ab lluhiment la carrera.

Es veritat que en açó que notám hi ha influencies del dimoniet de la indisciplina, y veyém possible que un estudiant, qui dexa d' assistir, ó va pererosament, á la cátedra ahon En Durán y Bas esplica 'l dret mercantil, per exemple, ó En Estanyol dret canónich, ó En Pou y Ordínas dret romá, trobará gust en pendres la llibertat de concorre á unes esplicacions ben fetes de dret catalá; peró, ab tot, es de temer, que, tractantse d' una cátedra no oficial, al cap d' algun temps se quedés el catedrátich ab mitja dotzena d' oyents constants en sa devoció.

No volém pas ignorar que, axís y tot, se consegueix una ventatja sobre la situació actual, y fins compreném que algú, convensut de la opinió del catedrátich de la Central senyor Giner de los Rios, crega preferible la concurrencia d' uns quants fidels á la d' una massa d' escolars; peró, açó escau més á un propósit d' educar inteligencies que als fins de divulgar lo conexement de doctrines ó institucions.

Pot-ser que algú 'ns diga que aquestes observacions perden gran part de la seva base respecte de la cátedra de dret catalá. Puix, dirán: Els estudiants de lleys de Catalunya han de saber el dret catalá; perque, com que subsisteix y s' aplica, al fer d' advocats han de regirshi, y tenint en compte que en la ensenyança que mana donar uniformement l' Estat castellanista, no hi ha pera 'l dret catalá sinó un lloch esquifidissim, que, de més á més, sol aprofitar pera tirarli á sobre xanxetes de descrédit el catedrátich foraster que ací envien á fer castellanisme, está clar que resulta útil y fins de necessitat una cátedra ahon aquest dret catalá s' ensenyi ab la estensió que fa menester.

L' argument te alguna força; mes, desgraciadament, no tanta com sembla. Realment el Códich castellá, elevat á la categoría d' espanyol pera burla y opressió de les regions de dret especial, canta que *por ahora* al dret catalá se li conserva la vida en *toda su integridad;* pero aquesta declaració es un enganyoy del castellanisme, quí, per medi d' altres declaracions, ab la táctica d' abassegar els jutjats y tribunals de Catalunya en profit d' elements forasters y enemichs del nostre dret, y ab el gran recurs de confiar en definitiva la vida del dret catalá al Tribunal Suprém y á uns quants organismes més de la vila y cort, ha reduhit el dret catalá aplicable á unes quantes institucions. Entre 'ls advocats catalans es ja avuy cosa vulgar que les rahons legals manllevades á les lleys fetes y promulgades á Madrid, prevalen contra les disposicions del dret de la terra y que, per consegüent, lo que més interessa saber al advocat catalá es lo que diuen el Códich de l' Alonso Martínez, les sentencies del Suprém de Madrid, els acorts de les direccions de Madrid y les circulars, instruccions, etz., dels funcionaris de Madrid. Per açó fou que, quan ara quatre ó cinch anys, el *Centre Escolar Catalanista,* aplaudit y secundat per les societats y corporacions de major representació de Catalunya, reclamá de la Diputació d' aquesta provincia l' establiment d' una cátedra de dret catalá, pogueren insinuar uns comunicants del diari *La Vanguardia* que la tal cátedra, en lo pertocant al interés de la práctica, no tindría rahó de ser, per falta de materia esplicable.

Aquestes dificultats, no obstant, poden tenir gran remey en lo zel del nou Rector y dels catedrátichs, y en la afició innegable del jovent escolar entenimentat á prestar obsequi al renaxent patriotisme catalá.

També pot tenir remey, encara que ja sembla mes duptós, la dificultat provinent de la falta de medis económichs. ¿D'

ahon exirá 'l sou dels catedrátichs? La Universitat no disposa ni te llibertat de poguer disposar d' altres recursos que dels quins li acorden á Madrid. Si 's fessen pagar als concurrents á aquelles cátedres drets de matrícula, probablement açó fora engroxir l' inconvenient abans senyalat, sense destruhir el quin ara 'ns ocupa. De les corporacions populars, se 'n pot esperar poca cosa, després del xasco que 'ns ne duguerem allavores de la instancia á la Diputació Provincial, que mes amunt hem retret. Peró pot haverhi un catedrátich qui desempenyi 'l cárrech *gratis et amore*, y ja tenim, de moment, esquivada la dificultat.

Es á dir que, com deyam suara, en aquest punt, el bon desitg de tots es capaç de fer miracles, y de saltar per damunt dels obstacles, per alts que sien. Mes, hem de regonexer que 'ls obstacles existexen, y que qui 'ls hi entravessa es el despotisme invasor del element castellá, qui te ara abassegada la oligarquía parlamentaria, com abans era 'l conceller del absolutisme reyal.

Resumint: L' ilustre jurisconsult y patrici senyor Durán y Bas, nombrat Rector de la Universitat de Barcelona, ha pres la iniciativa de diferentes millores que caldria introduhir en ella, axís pera 'ls fins generals de la ciencia, com dels especials de la matexa á dintre de la individualitat catalana. L' esperit públich de la terra, ja per endevant persuadit de la necessitat d' aytals innovacions, ha significat al senyor Durán y Bas el seu acontentament per la nova satisfacció que mostrava volguer donarli. Els claustres de les Facultats, obehint al impuls del interés científich y als comandaments del patriotisme catalá, son disposats á secundar aficionadament la iniciativa del Rector. Els comensaments no poden ser ni mes propicis ni més engrescadors, y basten á justificar la rahó que tenim els catalanistes al incloure en lo nostre programa de revindicacions, la pertocant á que sien catalans tots los qui á Catalunya desempenyin cárrechs públichs. Peró al volguer esbrinar la sort que espera als lloables progectes del nostre cos universitari, ens adoném, ab dolor, de que hi ha un entrebanch, qui dificulta, y es de temer que fassi impossible, la realisació dels dits progectes, sinó de tots, al menys d' un dels més importants, com ho es el de crear les cátedres de Llengua y Literatura catalana, en la Facultat de Filosofía y Lletres, y la de Dret catalá en la Facultat de Lleys. Aquest entrebanch está en la organisació política del Estat espanyol, qui, dins d' una unitat mal entesa y pitjor realisada, sacrifica les llibertats degudes, per pactes y per lley de naturalesa, á les diferentes nacionalitats qui 'l constituhexen.

Desitjám que 'ls esforços que no dexará de fer el patriotisme de tots pera veure realisades les millores que ha proposat el senyor Durán y Bas, arribin á passar per sobre del entrebanch; peró desitjám també que 'ls patricis catalans, qui senten afany pera la dignificació dels elements de la vida catalana, se fixin resoltament en lo fet de que tots els bons propósits á favor de Catalunya han de lluytar, y ordinariament van á estabellarse, contra 'l mateix obstacle: la organisació del Estat espanyol, y les lleys qui 'n provenen. Si en açó 's fixen, y van, sense femenils temors y sense escrúpols d' aviciament, fins á les darreres conseqüencies, als qui ara son nostres amichs, los saludarém demá com á convensuts y entussiastes companys de causa. Que, precisament, es lo que 's necessita pera que Catalunya puga á la fí recobrar, per lo voler de sos fills, la llibertat de provehirse de tot lo que fa falta al seu interés y al seu honor.

N. VERDAGUER CALLÍS.

NOTES ARTÍSTIQUES

D' ASSÍ Y D' ALLÁ

Lo telégrafo nos participá dies enrera la mort del pintor D. Joseph Llovera, que en pau reposi, dexant condolgut l' estol d' amichs y admiradors que tenia.

Fill de Reus y home de carrera, lo seu nom y reputació de artista eran populars: y no sols entre nosaltres, sinó mes enllá del Estret y dels Pirineus, ja que arreu les revistes é ilustracions, los llibres y los editors de grabats, cromos y oleografíes havian escampat les seves obres.

La sortida del seu *género* cap á l' estranger s' esplica principalment perque en Llovera pintava fresch y garbosament los tipos y escenes que, segons preocupació, caracterisan nostra desgraciada Espanya. *Chulos petrimetres y toreros, majas y manolas y chulapas* y *El baile de Candil, La maja majada, La Maya, Fin de fiesta, La comedia de Maravillas* (ab indumentaria retrospectiva), *Un palco en los Toros, Café Flamenco, El carnaval en el Prado, El paso de la procesión* (ab indumentaria moderna), son les figures y assumptos que han donat mes nomenada al autor.

Al consignarho axís no volém dir que espigolés esclusivament en lo terreno ofert per los saynetes de D. Ramón de la Cruz; ni per lo dels tipos dels barris de Triana, de Lavapiés y del Barquillo; ni pels espectacles populars d' ayre flamench y madrilenyo; puix, apart de la caricatura que havia cultivat ab éxit, habia pintat molts tipos catalans ó barcelonins (?) de modistetes y floristes y are últimament alguns de afrancesats (?). Mes, cosa estranya, tota la gent que pintava en Llovera s' assemblava com una gota d' aygua á una altra gota; resultant los personatges de principis de sigle ab los d' avuy procedents d' una matexa familia, fills d' un mateix modelo. Si un si ficsa, tan les figures aisllades com les que animan sos quadros de composició (per la que havia demostrat una habilitat escepcional) tenen los matexos ulls, sempre vius y maliciosos; cares semblants, totes simpátiques; idéntiques espresions, traydores y burletes; etxures pariones, constantment esbeltes y gracioses, é indumentaria vistosa, essencialment popular: de modo que lo que l' autor interpretava era lo seu tipo, de propietat especial, axís anés ab calanyés com ab barret apuntant ó cordobés, axis portés mantellina de *madroños* com de blonda, mocador al cap ó cófia.

Apesar d' aquesta especie de monotonía la obra fecundíssima y variada (de procediment) d' En Llovera es una obra notable é interessant: en primer terme, perque te lo seu valor pictórich; y segonament, perque, assentada sobre una base bastant artificiosa ha lograt aplauso y recompensa en los mercats de més fama, demostrant palpablement fins ahon pot arrivar la insistencia d' un artista quan va acompanyada del bon gust, de certa elegancia y de molta traça; qualitats que constituexen lo trípode sobre que reposa la obra de nostre malaguanyat artista.

***

Fá alguns díes que, passant, ullárem en un establiment del carrer de Fernando una tela que vessava llum y colors, fins á enlluernar. Nos hi acostarem y vejerem que era un quadro d' En Roig y Soler, un punt de vista de Cadaqués y de la seva riallera platja. Com feya molt temps, anys potser, que no havíam vist, d' aquest autor, una obra tant notable, disfrutarem de debó. Lo que fem constar pera mútua satisfacció.

***

Hem estat convidats á veure les pintures á l' oli que decorarán la Capella de les Santes Espines, de la vila de Sampedor, quina espléndida restauració está ultimantse gracies á les generositats d' una devota familia.

Son obra dels Srs. Ribó, pare y fill, y dada la seva educació académica y la seva manera un xiquet rancia, be pot dirse que han fet tot lo que han sapigut.

Dues de les teles, que midarán potser una vintena de metres superficials cada una, venen ocupades per dues pintures, de composició bastant nutrida, que representen «La coronació d' espines» y «Lo devallament de la Creu» en lo moment en que, segons tradició, la Santa Verge tragué del cap del bon Jesús la martirizant corona. La presentació d' aquest assumpto resulta més original que la del altre y en abdues obres s' hi veuen fragments pintats ab carinyo y formalitat.

Les demés teles acusen la forma de mitjos punts y en elles s' han representat los Sants Patrons de la familia.

Totes aquestes obres, analisades aisladament, no resistiríen, gayre fort, la empenta de la critica (tractantse sobre tot d' una pintura que deuría ser essencialmentd ecorativa) més, apreciades en conjunt y una volta colocades en lo seu lloch, farán lo seu bon efecte.

Lo esfors dels artistes autors, resulta, donchs

meritori; com meritori es lo desprendiment de la familia que, més que del culte del art s' ha preocupat d' enriquir y donar gran esplendor, baix la direcció del arquitecte Sr. Martorell, á la capella que guarda les venerades reliquies.

***

Aquesta setmana hem tingut á casa En Parés una esposició sumament interessant y nova. Se tracta de la exhibició d' una nutrida colecció d' anuncis de paret, de portades, grabats y litografies firmades per los artistes més granats, més populars, més originals, més fantasiadors y fins més escéntrichs que cultiven aquest género al estranger.

Allí 's veu desde la nota reposada y apagada d' En Puvis de Chavannes, fins á les notes mes enceses y papellonejants d' En Chéret; desde les masses tricolores dels inglesos Hiland Ellis, Quefenhurgen y Dudley Hardy á les fusions de rica policromía dels alemanys Ficher y Hynays; desde les serietats romántiques d' En Grasset, als caricaturescos excesos de Bradley y Harsall; desde 'ls traçats impressionistes de Forain y Steinley á les ratlles series y meditades de Unger; desde les espontaneytats japoneses de Tolouse Latrec y Troop á les combinacions mitgevals de Mucha y Robertsson.

En fi, que n' hi ha pera tots los gustos y que fora difícil, entre ells, triar y remenar quins son los millors. Uns cartells nos aturan per lo brillants, altres per lo fantástichs; uns per sa complicació, altres per llur simplicitat; uns per lo baladrers, altres per lo callats; uns per lo graciosos, altres per lo atrevits; quins per lo espressius, quins per lo intencionats; quins per lo serios, quins per lo desvergonyits; quins per lo reposats, quins per lo bellugadissos; quins per lo brillants, quins per lo mates; aquestos, perque mostran la fantasía més convencional, aquells, perque acusan una escena directament observada; uns altres, perque tenen resabis de retaule, y uns altres, perque s' han nutrit d' un contorsionisme casi acrobátich.

Per aquestes impressions pot calcularse la gran varietat de temes, maneres y escoles que 's poden estudiar en la dita esposició; en la que 's veuen, ademés, com á torna, una pila de reproduccions delicioses de Lapierre, Puvis, Duez, Besnard, Renouard, Grasset, Villete y altres, acompanyades de la espléndida colecció del Jugend (Joventut) setmanari que manté encés lo caliu y l' estímul entre la colonia d' artistes de Munich.

Creyém inútil fer remarcar la bondat de la obra que ha fet lo Sr. Parés fent aquest arreplech de cartells estrangers, de tan variades procedencies, y esposantlos; ja que los artistes é iniciats han pogut apendre y estudíar, gosant, devant d' un material d' ensenyança tant complert com escullit; y lo públich, en general, s' ha instruhit respecte á una producció artística, aquí encare poch cultivada, que es molt important y educativa; ja que, sense cap classe de pressió, se vos posa devant y penetra, penetra, acostumant los ulls á saber apreciar y distingir. Respecte al seu valor, algú ha dit, oportunament, que es lo d' una cátedra d' art posada al mitg del carrer. No es, donchs, estrany que pera atendrer á tanta munió de dexebles haja sortit, desde fá pochs anys, tant bell floret de mestres.

***

Nos consta, per bon conducte, que s' ha encarregat al distingit pintor D. Joan Llimona la decoració de la cúpula (?) del Camaril de la Verge de Montserrat. Donám la noticia ab verdadera satisfacció perque nos fá esperansar que, al fi, veurém quelcom de serio y de debó en lo decorat de la histórica Basílica; ja que, per desgracia nostra y del art catalá, fins are y ab verdader disgust, ningú hi ha sabut veure més que guixos, cartrons, altres pastillatges, molts daurats y... res més.

J. C. Y R.

LOS QUATRE FILLS DEL MOLINER

RONDALLA QUE 'S CONTA EN CERTS INDRETS DE FRANÇA

Una vegada era un moliner qui tenía quatre fills, y poca cosa pera mantenirlos. Un día que no hi havía á la casa pa ni crostes, cridá á sos quatre fills y 'ls va dir:

—Veniume aquí, fills meus, y escoltéu: la mala sort ens persegueix, y ja fa temps que 'l poch blat que molch, no 'm dona pera fer la vida á cinch persones. Ab açó, partimnos aquest bocinet de pa que 'ns queda, y, acabat, aneusen á aquell camp d' allá baix; poseuse un á cada punta, d' esquena al camp, y, prenent el camí que us vinga de dret al nas, marxeu á cercar fortuna.

Los fills del moliner obehint al seu pare, se 'n anaren en diferentes direccions, prometent que al cap de dos anys, día per día, se tornarien á trobar en aquell mateix camp.

Lo més gran, al cap d' un bon xich que caminava, arribá á una vila, y com que estava

cansat, s' assegué y 's posá á jugar, devant mateix de la botiga d' un sastre. Lo sastre sortí al portal, y li va dir:

—¡Minyó! sembla que no ets pas d' ací; ¿ahon vas?

—A fer fortuna, y á veure si 'm guanyo la vida.

—Quédat ab mí, li digué 'l sastre, que t' ensenyaré 'l meu art.

Lo minyonet, content d' haver trobat amo tant aviat, se 'n entrá tot trempat á cal sastre.

Lo segon dels fills del moliner, després de molt caminar, se trobá cansat, y s' agegué á terra pera reposar; vetaquí que passá per allí prop un cassador fent uns grans crits al seus gossos. Lo xicot, espantat, se posá á plorar.

—No t' espantis, li digué 'l cassador, acostantshi, no tingas por que 't fassi cap mal, al contrari: ¿qué tens, que ploras tant?

—Soch un pobre noy, fill d' un moliner, respongué, y soch tingut de marxar de casa perque el meu pobre pare no tenía pa pera mantenirnos.

—Si te 'n vols venir, digué 'l cassador, jo t' ensenyaré 'l meu ofici.

L' altre germá, el tercer, fou trobat per uns lladres qui li preguntaren ahon anava tant llaugar de fato; y 'ls respongué que á casa seva eren molts pobrets y que ell se 'n anava á probar fortuna.

—Vina ab nosaltres, li digueren, y t' ensenyarem les nostres habilitats.

—Açó si que no, no vull pas apendre l' ofici de lladre, perque sempre soch sentit á dir que era un ofici de perdularis.

—No ho cregas, li digueren; los lladres com nosaltres son bona gent, no més enganyém als ximplets y als beneyts, pero no matém may á ningú.

Al cap-de-vall se 'n aná ab ells.

Lo quart fill del moliner s' estava recolsat en una penya á dalt d' una montanya; vetaquí que li passá aprop un astrólech qui examinava lo temps que feya.

—¿Qui ets, noy? li preguntá l' astrólech, quan s' adoná del minyonet.

—Un pobre noy que se n' es anat de casa seva perque no hi havía pa pera menjar.

—Vina ab mí, li digué l' astrólech, y t' ensenyaré lo meu ofici.

***

Al cap de dos anys, tots los germans havíen acabat l' aprenentatge, y feren la resolució de tornar al molí de son pare, tal com havíen quedat.

El quin feya de sastre, digué al seu amo:

—L' amo, m' en vaig pera anar á veure lo meu pare.

—Han 25 anys que faig de sastre, y no he vist may ningú que fes la feyna tant ben feta com tú. Com que n' estich tant content, te vaig á donar una agulla qui ho cus tot, y que lo mateix forada 'l ferro que la roba.

El quin s' estava ab lo cassador, li digué:

—M' en vull tornar á casa del pare: aquets dos anys que 'm soch estat ab vos m' he portat be, es veritat, ó no?

—Es veritat, noy: 25 anys ha que faig de cassador, y no he vist may cap del ofici que tirés tan be com tú. Aquí tens una escopeta: ab aquesta escopeta arribarás per tot ahon desitgis, y matarás tot lo que vulgas.

El quin s' havía quedat ab los lladres, digué als seus companys:

—Tinch pensat de tornarmen ab lo pare: en aquets dos anys que fa que soch ab vosaltres, no heu pas tingut res que dir de mí ¿no es cert?

—No, varen respondre, pero si te 'n vas, descobrirás als gendarmes lo nostre amagatall.

—¡Ah! no, may espiaría á persones ab qui m' he partit lo pa.

—Ets tan bon lladre que, desde que fem del ofici, no hem vist may á ningú que 'n fes tant bona feyna. Vetaquí un sabre, que te 'l doném: hi ha en lo puny amagada una escala, y ab ella podrás enfilarte ahon te dará la gana.

El quin s' estava ab l' astrólech li va dir:

—L' amo, vull anarmen á casa del meu pare.

—Ves, ves, fill meu, respongué l' astrólech, estich content de tú: Ab els vinticinch anys que soch astrólech, may he vist cap persona nada qui conegués el temps tant be com tu. Te donaré una ullera, y ab ella veurás tant lluny com te convindrá.

Los quatre germans, qui s' havien posat en camí cada hú per lo seu cantó, se trobaren, lo día mateix que havíen pactat, en lo camp desde ahon s' eren esparcits.

—Es necessari, varen dir, que anem desseguida cap al molí, pera veure si encare es viu el pare; peró es de temer que siga mort, perque, pobre home, era ja molt vell, quan lo dexarem.

Quan sigueren á les envistes del molí' varen distingir les ales que feya giravoltar lo vent.

—¡Ah! cridaren tots ensemps; el pare es viu, gracies á Deu!

Lo moliner estigué molt content de tornar á veure als seus quatre fills, y volgué sapiguer

qué havien aprés y quines coses els havíen succehit.

El més gran digué:

—Soch aprés l' ofici de sastre, y l' amo 'm va dir que ab vinticinch anys ha que ell ne feya, may havía vist cap treballador tant bo com jo; y 'm doná una agulla qui tant be cus el ferro com la roba.

—Está be, va dir el moliner. ¿Y tu quina n' has feta? preguntá al segon.

—¿Jo? he aprés l' ofici de cassador, y 'l meu amo 'm digué que ab vinticinch anys que fa que ell cassa no ha vist may un tirador tant afinat com jo. Me va donar una carrabina que arriba allá ahon se vol.

—L' ofici de cassador es un ofici de gandul, digué 'l moliner.

—No, perque 's guanyen diners, venent la cassa.

—¿Quin ofici has aprés, tu? preguntá al tercer dels seus fills.

—El de lladre.

—Deu me 'n reguard d' aquest ofici d' assessí, va cridar el bon home.

—Ah! no, pare, may de la vida he mort á cap persona; peró he trobat més d' un adormit. Els lladres son més bona gent de lo que vos penséu: me varen donar un sabre ab una cosa á dins que puch enfilarme ahon me dongui la gana.

—¿Y tu, menut, quin guanya-vides has aprés?

—He après d' astrólech.

—Aquest si que es bon ofici.

—Si, respongué 'l noy; el meu amo m' ha dit que des de vinticinch anys que ell fa d' astrólech, no ha trobat ni conegut may cap persona que sapigués entendre tant be com jo l' estat del cel, y m' ha donat una ullera que 'm fa veure tot lo que vull.

Lo moliner va pensar:

—Cal que jo ho esbrini si 'ls meus fills tenen la habilitat y la finura que 'm suposen.

A certa distancia del molí hi havía un arbre ahon les caderneres havíen fet un niu tant amagat á dins del brancám que no 's podía arribar á veure ahon lo teníen.

—¿Qué hi ha dins d' aquest arbre? preguntá.

L' astrólech agafá la ullera, y després d' apuntarhi l' ull digué:

—Veig un niu de caderneres, y la vella qui ara está covanthi quatre ous.

Lo lladre obrí 'l puny del sabre, y enfilantse per la escala que 'n va treure, alçá del niu á la cadernera tant suaument que ni s' adoná de que la traguessen del niu; lo cassador trencá 'ls ous en més de cinquanta mil bocins, lo sastre 'ls va recosir ab la seva agulla, y açó va ser fet tant depressa que l' aucell ni se 'n va atalayar.

* * *

—Está molt be, va dir el moliner als seus fills, veig que de debó sou uns galáns axerits. La filla del rey ha sigut robada per un dragó qui la te presonera á dalt d' una roca del mitg del mar; s' ha de provar de deslliurarla.

Agafaren una barca y la menaren cap al indret ahon els havíen dit que era la roca: quan la llucaren, l' astrólech mirá ab la ullera y digué al seus germans:

—Lo dragó ara está adormit, te á la filla del rey entre les urpes.

La barca s' hi acostá poch á poch, lo lladre desembolicá la seva escala y pujá sense fer soroll á agafar la filla del rey, trayentla de les grapes del dragó sense desvetllarlo; acabat, duyent á coll la princesa, baxá á la barca. Y la barca s' allunyá depressa, depressa, y desseguida va ser tant lluny de la roca que ja ni 's veya.

Se pensaren que ja no havíen de tenir por, quan sentiren en l' ayre una veu que cridava:

—¿Ahon es la filla del rey? ahon es la filla del rey?

L' astrólech agafá la ullera, y digué:

—Veig al dragó qui se 'n ve cap á nosaltres.

Lo cassador posá dues bales en la carrabina, y al moment en que 'l monstre 's dexá veure, li apuntá, y 'l va matar en sech. Peró la córpora grossíssima del dragó se 'n vingué á caure damunt de la barca fentne més de mil troços. Allavores el sastre enfila la agulla, cus que cus; en un girant d' ulls la barca es posada altre colp en marxa, y ni 's veya per ahon s' havía esberlat.

Los quatre germans restituhiren la princesa al palau del rey: com que aquesta s' havía de casar ab son llibertador, y tots quatre havíen contribuhit al salvament, s' ho varen fer á palletes. La sort afavorí al sastre, y, acabades les bodes, que varen ser de primera, lo rey doná als altres fills del moliner tanta de moneda que foren richs com uns senyors.

Per la traducció: FRANAR.

Sobres la retolació dels carrers.

Lo Consistori dels Jochs Florals euskars ha enviat á la Diputació provincial de Guipúzcoa la següent Esposició:

Lo Consistori dels Jochs Florals euskars de San Sebastian, fidel á la seva missió de vetllar per la conservació, propagació y enaltiment de tot lo que forma 'l ser íntim de nostra raça, ja en lo atinent al seu idioma maravellós, no menys que en lo pertocant á les costums, tradicions, cants y dances populars, acut avuy á demanar la ajuda de Vossencia, sotsmetent á sa ilustrada consideració les següents observacions:

Tots nos estám mirant, ab neguitós desfici, la desaparició constant y cada vegada mes crescuda de múltiples elements de la societat euskara, per influencies del tracte seguit ab elements exótichs, qui van fent cada dia mes confoses les fites entre 'l nostre poble y altres colectivitats étniques.

La onada de la invasió no para en son avençament, y apar que sa fonda remor augura fatídicament el triomf del factor alienígena, ab la mort y destrucció de quants elements integren la nostra constitució interna. En circunstancies talment crítiques vibra al unísson, en lo cor dels fills d' Aitor, lo sentiment pera defensar la arca santa dels llurs records de gloria. Axís ho exigeix un instint de conservació qui no es el bordissench egoisme, sinó un imperatiu categórich de tota racional biología.

S' ha d' afegir alguna cosa als concursos y certamens que anyalment se celebren sots lo protectorat de Vossencia y del Excm. Ajuntament d' aquesta capital. No n' hi ha ja prou ab lo que 's confía á la estereotipia. Cal utilisar un altre aussiliar poderós de la Historia: tal es la epigrafía. En una paraula, cal fér parlar—si se 'ns admet la frase—á les pedres, pera que, á faysó d' heralts, proclamin enfront de les generacions á venir, los fets d' un passat qui, potser, no tindrá allavores espressió oral en la llengua euskara.

Aquesta práctica se segueix, molts anys ha, en la culta Bélgica, quines lleys ordenen la retolació bilingüe, en francés y en flandés, de totes les vies públiques; essent digne de cridar la atenció que aytals preceptes sian aplicats, no solament en la ciutat d' Amberes y altres de la antiga Flandes, quin idioma primitiu es el flandés, sinó fins y tot á Bruseles, ahon la parla es francesa, per rahó de ser en territori del Brabant, ó sía en lo dels Walons.

També en aquesta ciutat de San Sebastian hi han alguns exemples de inscripcións d' exa mena, escrites, com es natural, en la llengua oficial de la nació y en lo milenari idioma de nostre poble euskar.

Un doble interés ho aconsella; lo filológich que tendeix no mes al perpetuament del idioma, y altre, referent á noms y fets históríchs que, existint únicament en la memoria de la generació actual, desparexerán, si no son conservats en la matexa forma oral en que 'ls conexém.

D' açó últim podém rebren profitosa ensenyança en diferents exemples recollits á fora de la regió bascongada, y sense móurens de la matexa Espanya. En efecte, la plaça de *Zocodover*, á Toledo, el palau de la *Alhambra* y 'l barri de *Albaicin*, á Granada, ostenten oficialment exes denominacions, ab tot el llur sabor arábich; y 'l mateix Govern suprem del pays concedí un marquesat ab el títol de *Guad-el-Jelú* al general Ros de Olano, per sos triomfs en la guerra d' África; y doná 'l nom de *Wad-Ras* á un brillant regiment d' infantería, commemorant ab exos dos apelatius semítichs les batalles d' aquella molt gloriosa campanya.

Pera implantar á Guipúzcoa la innovació de que les havém, no hi ha cap obstacle legal, jatsía que les disposicions vigents sobre policía urbana no diuen sinó que 's fassi la retolació de les víes públiques: sense que aparega en tals preceptes governatius cap prohibició d' afegir en la lápida la traducció de les paraules usades en la matexa; com ho proba 'l fet de que des de molts anys há existeix en aquesta capital una lápida ab la inscripció oficial «Subida al castillo», y á sota, peró en lo mateix retol, ses traduccions francesa é inglesa.

Per totes aquestes consideracions, creyém que tindría gran oportunitat el que Vossencia se dignés dirigir una circular als Ajuntaments, fentlos avinent que tot rétol de vía pública ha d' ésser doble, contenint, ademés de sa espressió en castellá, altra en bascongat: que aquesta darrera será la popular y generalment coneguda entre la gent de la localitat, per quina rahó podrá ser, unes vegades, la traducció literal de la denominació castellana... y, altres vegades, una denominació completament estranya á la oficial, com espressiva de la industria ó del tráfech que fou exercit en aquell lloch, ó d' un altre fet histórich relacionat ab el mateix...; y que 's guardi en la traducció la ortografía del Diccionari d' Aizkibel, que es la adoptada per Vossencia, igual que per la Corporació académica que te l' honor d' elevar lo present escrit.

. . . . . .

Deu guardi á Vossencia molts anys.

San Sebastian 23 de Octubre de 1896.—Per lo

Consistori:—El President, Alfred de Laffitte.—El Secretari, Antoni d' Arzác.

DATOS

PERA LA HISTORIA DELS NOTARIS DE BARCELONA Y DE SON COLEGI EN LO SIGLE XV

LOS NOTARIS Y SON COLEGI EN LOS SIGLE XV

Una mitja quartilla que vaig trobar entre les fulles de un volum de la colecció de *bandos* existents en l' Arxíu municipal de nostra Ciutat, escrita, segons deduhirem per la lletra, de ma de 'n Andreu Balaguer y Merino, nos induhí á assajar lo treball que aquest malaguanyat compatrici semblava volguer escometre. Aquesta tasca, en veritat, no ha sigut difícil, encar que si pesada y amohinosa, puix s' ha reduit á cercar de aquí y de allá en les coleccions de manuscrits del susdit Arxíu tot lo que als notaris, en lo sigle xv y algunes épocques anteriors, se refereix, després fullejar y copiar los datos que en los papers que de aquell temps se guarden en lo Arxíu del colegi de notaris hi ha consignats, y, per fí, ordenarlos y repartirlos en capítols. Molts segurament haurien trobat millor que, en lloch de traduhir los caracters paleográfichs del sigle xv y posar textualment son contengut, hagués fet una especie de relació ó esplicació de les costums de aleshores tretes de les noticies que hagués trobat, vestintles ab lo llenguatge catalá d' avuy, afeginthi quatre notes indicant les fonts. Mes eix procediment, que seguexen y han seguit molts historiayres, es oposat completament al meu modo de ser: me semblaría haver comés un furt literari, donant per fruyt de ma intelligencia lo que solament es efecte de ma laboriositat é investigació; á mes, prescindint de la consideració aquesta, que molts tindrán per afectat escrúpol ¿podría compararse lo prosáyich y malejat catalá en que avuy ens expressém ab lo gráfich y vigorós modo de escriurer de aquell temps? Sent fiel traductor, encara logro que tots los qui llegescan mon treball tal com ara está, se xoparán, per dirho axís, de la parla del sigle xv y obtindrán una munió de conexements llingüistichs gens despreciable en los temps que corrém, pera tots los que desitjém usarla com es degut.

Mes me hauría estimat, ja ho crech, que eix treball donés lloch á un xich de crítica histórica; no obstant, si alguna consideració hi cap, que jo lacregui oportuna, no dubtaré un moment en estamparla é intercalarla.

FUNDACIÓ DEL COLLEGI DE NOTARIS DE BARCELONA (1)

En la erudita obra «Barcelona antiga y moderna» de Pí y Arimón trobém la única noticia que los historiadors nos proporcionen referent als notaris de nostra Ciutat y á son Colegi, y nos diu: «Que habia en Barcelona un *Colegi de notaris publichs* que fou fundat en 6 de Maig de 1395 per D. Joan I de Aragó disposant que quedás al arbitri de sos individuos el formar un cos ó colegi; disposició que fou confirmada per varios de los reys sos successors.» Aquesta concisa noteta que en Pí consigna es completament exacta y está fonamentada en lo Privilegi que dit rey Joan I otorgá en la fetxa citada; eix privilegi está redactat en llatí y porta un encabessament que traduhit diu: (2) «Que contra los notaris de Barcelona y sos substituts, ó contra Escribans reals no se puga procehir per lo delicte de falsetat sino á instancia de part y sometentse á la pena del Tallió: y que pugan congregarse y fer ordinacions.» Y tracta, com ja del epígraf se deduheix, de la agrupació dels notaris en Colegi á fí de evitar los perjudicis que estánt aislats se 'ls podien causar y de les ventatjes que adquiririen reunintse y ajudantse mútuament, formant part de un mateix cos. Aquesta, donchs, fou la primera pedra, la base, lo fonament, la creació del colegi de notaris, qui encara te avuy en nostra comtal ciutat ufanosa existencia.

EXÁMEN DELS NOTARIS.

Lo rey en Pere IV anomenat lo del *punyalet* y també *lo ceremoniós* doná en Barcelona al tercer dels idus de febrer del any 1345 una cartapatent (3) en la qual á suplicació de la dita ciutat y dels concellers de aleshores instituhí y ordená: «... que alguns notaris creats ó creadors per lo senyor Rey ó per lo veguer de barchinona no sía admés ne gos pendre lo exercici de us de la dita art en la dita Ciutat si donchs primer per dos juristes e per dos ó tres notaris de la dita Ciutat per lo Vaguer e Consellers d' aquella elegits e jurats que en la examinació leyalment se haurien tals notaris examinats devant los dits Vaguer e Consellers no son trobats sufficients

(1) Abans de que se fundés lo Colegi dels notaris, aquestos, com veurém en altres capítols, tenien ja privilegis, ordinacions y reglamentada existencia, sols que habem anticipat la noticia pera no trencar la sustancia dels parrafs següents.

(2) Arxiu municipal de Barna.—Llibre vert. T. 2.°—foli 96 v. y següents.

(3) Arxiu municipal de Barcelona.—Liber antiquus privilegiorum civitatis barcinone Primus—folis 126-126 v.

e en custums aprobats. Provehint empero lo dit senyor quel dit statut no entén haver loch en los notaris domésticbs seus ne en aquells qui seguexen la sua sort ne altres notaris per autoritat sua creats per la dita Ciutat quasi transit fahents.

Empero que los dits domestichs seus o seguints la dita Cort o los dits passants stacio botigua o obredor per reho del dit offici no fassen a la ciutat dessus dita segons aquestes coses pus largament son en dit privilegi legides.

PERE NUBIOLA.

(Seguirá.)

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPANYA

Catalunya.—Tal com varem anunciar, lo diumenge prop-passat se reuní en la sala del Consistori nou de nostra Casa de la Ciutat, baix la presidencia de D. Narcís Oller, lo honorable Cos d' Adjunts dels Jochs Florals de Barcelona.

Després d' aprobats los comptes d' enguany, se procedí á la elecció del Consistori pera l' any vinent, resultant elegits:

Mantenedors.—Srs. D. Francisco de S. Maspons y Labrós, D. Miquel Oliver, D. Joseph Brunet y Bellet, D. Joan Maragall, D. Francesch Rierola y D. Lluis Durán y Ventosa.

Suplents.—Srs. D. Manel Ribot y Serra, D. Sebastiá Sans y Bori, D. Pere Nubiola y Espinós y D. J. Margenat y Tobella.

Lo senyor Oller manifestá després que 'l Consistori havía cregut convenient procedir á la reforma del reglament dels Jochs Florals, y proposá y s' acordá que 'l consistori novament elegit convocaria junta extraordinaria del Cos d' adjunts, á qual efecte ja 's repartiría avans á tots los senyors adjunts lo text de la reforma que 's proposa, axís com altres reformes que anunciaren los seyors Pirizzoni y Tell y Lafont.

—Ab lo títol de *Institució Catalana de Música*, s' ha constituhit en aquesta ciutat una associació qui 's proposa donar á conexer les composicions dels principals autors, sobre tot les de carácter popular. Altres dels propósits de la nova institució son constituhir una agrupació instrumental y celebrar anyalment una Festa de música catalana, pera donar á conexer les composicions que, á judici d' un jurat competent, d' acort ab los mestres fundadors D. Joan Gay y D. Joseph Lapeyra, sien merexedores d' aytal distinció. La llengua oficial de la nova associació musical es la de la terra.

—La vetlla del dimars passat y davant d' un nombrós auditori, D. Joseph Morera y Borés doná en la *Associació Popular Regionalista*, una notable conferencia sobre 'l tema: «Autonomia y centralisació.» Lo conferenciant dividí son discurs en dues parts, una destinada á probar la superioritat del régimen autonómich sobre 'l centralista per medi de la historia, y la segona á fer la matexa demostració comparant l' estat actual de nostra terra ab lo pervenir que li espera tan aviat com sía portat á la práctica lo programa autonomista que 'l Regionalisme defensa. Estigué 'l senyor Morera molt acertat en la part de sa peroració dedicada á pintar lo desastrós estat económich de Espanya y 'l gran nombre de contribucions y recárrechs que 'l govern imposa al poble. La conferencia finí, esposant algunes rahons molt convincents é incontestables, sobre les ventatges que en tot temps ha tingut lo sistema autonomista sobre 'l centralisador.

Les darreres paraules del Sr. Morera foren saludades per la concurrencia ab una forta salva d' aplaudiments.

—S' ha publicat ja 'l primer tomo dels sermons del P. Lejeune, del Oratori de Jesús, de París, traduhits al catalá per Mossen Miquel Piera, Pvre., de Vilafranca del Panadés. Aquesta obra que ha vingut á omplir un buyt que 's feya sentir molt entre les publicacions catalanes, merexerá sens dupte una favorable acullida per part del clero de Catalunya, Balears y Valencia.

La obra en conjunt constará de 10 volums, contenint 370 sermons. Lo tomo publicat te 398 planes y comprén 36 prédiques.

—La festa que celebrará avuy l' *Orfeó Catalá* en lo Teatre Lírich pera repartir los premis als dexebles premiats en lo curs passat, començará ab un discurs de son president, repartintse després los premis. Seguidament tindrá lloch una sessió musical, cantant la secció de noys una llissó de solfeig del sub-director Sr. Comella y la cançó popular «Lo Noy de la Mare», armonisada per lo mateix mestre. Donya Emerenciana Werhle, mestra de la secció de senyoretes, cantará tres cançons del mestre Millet y les populars «L' estudiant de Vich» y «Lo cant dels aucells», acompanyada aquesta darrera per lo chor d' homens, que després interpretará «La ploma de perdiu» y «La Pastoreta».

En la segona part del programa, la secció d' homens cantará l' «Ave María» de Victoria y totes les seccions del *Orfeó*, en conjunt, lo «Kyries», lo «Gloria» y 'l «Sanctus» de la gran misa de Victoria *O quam gloriosum est regnum*, los «Goigs á la Verge» de Brudieu y «Lo cant de la senyera» de Millet.

Pendrán part en la festa, 35 senyoretes, 35 noys y 60 homens, que son los qui formen avuy les tres seccions del *Orfeó Catalá*.

Los donatius que pera 'ls ferits y malalts qui tornen de les guerres de Cuba y Filipines s' apleguen, serán donats á la «Lliga de Productors de Catalunya» pera que 'ls destine al sosteniment del sanatori establert en la antigua fábrica Batlló.

—Diumenge passat se reuniren en la *Associació Popular Regionalista*, un bon nombre d' amichs del redactor de *Lo Teatro Regional* Sr. Ximeno Planas, condemnat per aquesta Audiencia, en mérits de la causa contra aquest promoguda per lo Sr. Ferrer y Codina ab motiu d' una discussió periodística sobre la originalitat d' un drama d' aquest darrer.

La reunió acordá per unanimitat:

1.er Recomanar al Sr. Ximeno Planas que apeli de la sentencia al Tribunal Suprém.

2.on Dirigir al mateix una espressiu-missatge firmat per lo major nombre possible d' entussiastes del bon nom del Teatre Catalá y amichs de la honradés literaria, felicitantlo per sa campanya y encoratjantlo pera tirar endevant.

3.er Obrir una suscripció pública pera ajudar al Sr. Ximeno en los gastos del procés, y

4.rt Nombrar una comisió composta dels senyors don

Eudalt Canibell, D. Rafel Coll y Remedios, D. Benet Escaler, D. Marián Escriu y Fortuny, D. F. Dalmases y Gil, D. Jaumé Massó y Torrents y D. Lluis Marsans, encarregada de portar á cap los anteriors acorts.

—Lo día 12 d' aquest mes, en la vila de Sant Pol de Mar, nostre estimat amich y company de causa D. Bonaventura Gombau, s' uní en sant matrimoni ab la senyoreta D.ª María del Roser Paulí y Roura. Desitjam moltes felicitats als nuvis.

—La vetllada literaria-musical que devia celebrarse avuy en la *Associació Popular Regionalista*, ha sigut sospesa.

Lo vinent dimars celebrará sa primera sessió la Academia de Propaganda oral, instalada en la matexa societat, y 'l diumenge día 29, tindrá efecte la festa literaria pera repartir lo premi ofert en lo primer dels concursos que ha inaugurat *La Popular*, pera fer créxer entre nostre jovent, la afició al conreu de nostra literatura.

—Lo Sr. Rector d' aquesta Universitat, D. Manuel Duran y Bas, ha enviat al senyor president de la Lliga de Catalunya lo següent ofici, que llegirán ab gust totes les persones ilustrades y amants de nostra Catalunya:

« La creació de cátedras pera la ensenyansa especial del dret foral y de la literatura de nostre pays que, com á Rector d' aquesta Universitat, he tingut l' honor de proposar á les Facultats de Dret y de Filosofía y Lletres respectivament, me fou inspirada tant per l' amor que professo á la terra en que he tingut la ditxa de naixer, com al convenciment, en mi ben fondo, de que 'ls pobles deuen conexer y estimar les lleys y les institucions civils que han format y mantingut sa personalitat social é histórica, y de que res educa y axeca tant l' esperit, després de la fé y del dret, com los grans monuments literaris del pays.

No merexo, donchs, los termes massa afalagadors que m' ha dedicat la «Lliga de Catalunya» en sa comunicació del 4 del corrent; pero no puch menos de recordarlos ab fondo agrahiment, al mateix temps que les benévoles frases qne vaig merexer de la digna representació de tan important Sociedat en la visita ab que m' honrá pera entregármela.—Deu guardi á vostés molts anys.— Barcelona 11 de de Novembre de 1896.— Manuel Durán y Bas.—Senyor President de la «Lliga de Catalunya.»

—Retallam del *Bulletí del Centre Excursionista de Catalunya:*

«Ja ho digué 'l gran bisbe catalá quan estava acabantse la restauració de Ripoll: Després de Ripoll, á sant Joan de les Abadesses.

«Lo que allí hi está fent lo més catalá, lo més patriota de nostres bisbes, es una importantíssima obra de restauració. Lo claustre casi presenta ja aquella elegancia de línees que havía de presentar quan s' inaugurá en Setembre de 1445. S' han posat á plom les esbeltes y elegants columnes d' aquell claustre que es una bella mostra del istil gótich de la darrera época; s' han fet sostres á les dugues sales y s' ha repicat la pedra pera despullarla de les capes de cals qui la cobrien. Peça per peça s' ha desfet, y la que era dolenta, s' ha posat nova.

«Are s' está montant la portalada inferior de la iglesia, que estava aparedada y horriblement mutilada. Després se treballará á l' interior de la Iglesia, tornant les capelles laterals á son primitiu altar, se desaparedarán les arcades, renovantse 'ls capitells y columnes que siguin necessaris, y d' aquí poch temps los excursionistas podrán gaudirse de veure assegurada la existencia de tant notable monument de Catalunya.

«Esperém que 'l senyor Bisbe de Vich no 's descuydará d' aquella altra joya artística que en lo pla de Bages espera la má salvadora que la tregui d' entremitg de les ruínes.

«Ripoll, Sant Joan de les Abadesses, l' Estany y Sant Benet de Bages, junt ab lo Museu de Vich, serán una hermosa corona que recordará á tots los aymants de les coses de la terra la gran personalitat del Dr. Morgades, una de les figures més notables en aquesta época de restauració y revindicació de tot lo característich de la nostra aymada Catalunya.»

—Hem rebut el primer número de la *Revista de Catalunya*, publicació mensual de trenta dues págines, de text, y altres tantes de folletí, en la que colaboren una pila dels més coneguts escriptors catalanistes. Aquest número, que 'ns ha vingut un xich retrassat, correspon al passat octubre y conté la declaració dels intents del nou company, el qui, encara que, principalment, aspira á «allunyar de prop seu tot alló que puga tenir flayre ó color politich,» está disposat «á fer regionalisme des de les tranquiles esferes de la especulació científica» perque, diu, «també basquejám veure com Catalunya viu la vida de prosperitat y ufana dintre de la unitat del Estat espanyol, romputs los grillons del uniformisme que l' empresonen.» El text del primer número porta les firmes següents: Sebastiá Farnés, N. Font y Sagué, Jacinto Torres y Reyetó, Ramón N. Comas, Pere Company y Fages y Ramón Pomés. Además hi es comensada la publicació, en folletí, del *Tractat de regiment de prínceps e de comunitats*, de Fr. Francesch Eximenis y del *Jardinet d' orats*.

Sía benvinguda la nova Revista y Deu li do acert y ventura.

—Del senyor Romaní y Puigdengolas hem rebut un exemplar de la Memoria *La Dominacion goda en la península ibérica* que llegí en una de les darreres sessions de la *Academia de Buenas Letras* d' aquesta ciutat; y de Mossen Salvador Bové, l' «Assaig crítich sobre 'l filosoph barceloní Ramón Sibiude.» Al un y al altre grans mercés, mentres esperám la ocasió de conferir ab els lectors sobre 'l contingut d' exes dues importants publicacions.

—Lo Rdm. P. Ruera, Abat-visitador de Benedictins, ha constituit la Junta Directiva de la erecció del Rosari monumental de Montserrat, que está formada per lo Reverendíssim P. Abat del Real Monastir catalá; l' iniciador del progecte, Mossen Jaume Collell; lo director de *Lo Missatger del Sagrat Cor*, Mossen Gayetá Soler; y lo president del Círcol Artístich de Sant Lluch, D. Joan Llimona.

—Lo dijous passat celebrá sessió lo *Centre Excursionista de Catalunya*, en la que 's llegí un treball del soci Sr. Sansano, estudiant y describint les aspres serres del Montsant, la comarca del Priorat y les poblacions de Cabacés, Margalef y La Bisbal, situades en la vessant meridional de la esmentada serra. Lo Sr. Maspons, doná després lectura de la memoria d' una escursió á Miralles, en la que 's dedica principalment á estudiar son arxiu senyorial, rich en documents que proben la importancia d' aquella localitat durant la Edat-mitjana.

Euskaria.—Lo dimecres passat degué tenir efecte la vista, per jurats, de la causa seguida contra 'l que fou director del estingit periódich *Bizkaitarra*, D. Sabí d' Arana y Goiri, per tres articles de dit periódich, publicats lo 21 de

Juliol del any passat, contra la abolició dels furs bascongat.

Estigué encarregat de la defensa lo notable jurisconsult nabarro D. Daniel d' Irujo y Urra, profesor de Dret en la Universitat de Deusto, y 'ls périts pera la traducció d' un d' aquells articles, que está escrit en bascongat y 's titula *Lagi-Zarra* (La Llei Vella), son D. Manel y D. Teodor de Maruri.

Celebrarém que la citada vista haja resultat favorable pera lo Sr. Arana.

Galicia.—Traduhím de la *Revista gallega:*

«El senyor President del *Centro Gallego*, de Madrid, ens ha enviat una comunicació escitant nostre patriotisme en lo pertocant á la Lliga contra la emigració, iniciada per *El Imparcial*.

No 'ns feyen menester escitacions d' aquesta mena, jatsia que en nostres columnes fa temps que hi tenim oberta una secció especial pera que hi esposen el llur parer quants escriptors vullen honrarnos ab llur colaboració; mes, sía com sía, agrahím al Centre el seu recort.

Y ja que les havém del *Centro Gallego* de Madrid, sembla que 'ls seus assumptos no filan gayre, cosa de doldre, puix assenyala quelcom per l' istil d' un allunyament de la Petita Pátria per part d' exos milers de gallegos qui s' están en la cort.

En açó ha de posarse en práctica 'l patriotisme».

—Del mateix colega susdit trayém la noticia de que el *Eco Gallego*, de Buenos Aires comensará á primers d' any la publicació de números estraordinaris dedicats á distingits escriptors y poetes de Galicia.

ESTRANGER

Austria Hungría.—Escriuen de Praga (Bohemia) ab data dels 15 d' aquest mes:

«Lo doctor Rieger ha declarat que li sembla acostarse á grans gambades la hora d' una avinensa entre les dues nacionalitats, txeca y alemanya, afegint les paraules següents: «Si resulta cert que l' emperador me dispensi la honra de cridarme á seure en la Cambra alta de Viena, dedicaré totes les forces que 'm queden á fer anar depressa aquesta avinensa y á fixarla en un compromís solemne, sots la garantía de la corona.»

Alemanya.—L' esperit uniformista alemany s' esbrava de valent axís contra 'ls francesos de la Alsacia-Lorrena com en perjudici dels polonesos de la Posnania, may aconsolats de la pérdua de la patria llur. No hi ha gayres setmanes que referirem l' incident hagut durant la visita del arquebisbe de la regió.

Com que 'ls jutges no pogueren trobar en lo procés motiu bastant pera imposar als polonesos qui espinyaren los bigotis del comissari tant quimerut y malparlat contra 'ls fills de la Polonia, els alemanys han cercat una venjança pera satisfer la llur quimera. La venjança que han ideat héusela aquí, segons la conta un diari ben informat:

«La bandera de la provincia de Posen era fins al present roja y blanca, es á dir molt semblanta á la de Polonia, y 'ls alemanys immigrats no veyen ab gayre bons ulls la exhibició d' exos colors qui tenien pera ells quelcóm de singularment revolucionari. Los polonesos, d' altra banda, cal reconéxeho, no feyen servir may sinó la bandera de llur provincia y tenien dexats completament de banda 'ls colors del imperi. Los alemanys protestaven temps ha contra açó que prenien com á provocacions, y ara han conseguit la victoria: d' ara en avant, la bandera de la provincia de Posen ja no será roja y blanca, sinó de colors molt semblants als de la bandera prussiana, y la susceptibilitat dels alemanys s' haurá aquietada.»

LO REGIONALISME EN LA PREMPSA

La Academia Calasancia. Barcelona, 19 Novembre. *El Centralismo en la enseñanza*, per Cosme Parpal y Marqués. Transcriu y comenta, ab acertat criteri, el text d' un Reyal Decret publicat de poch en la *Gaceta* y referent á la adquisició del títol de professor de gimnástica, quins exercicis, segons disposa l' article quint d' aquell R. D., solament poden celebrarse á Madrid.

Euskal-Erría. San Sebastian, 10 de Novembre. *Estado actual de los estudios económicos en España, por D. Ramón de Olascoaga*, per Pau de Alzola. Es el quint de la série, y tracta de la *Escuela económica catalana. La Patria grande y la patria chica*, per Fr. E. de Uriarte. Una disertació correcta, d' estil concís y ple, de bon sentit regionalista, que 'l sabi y renomenat frare Agustí va llegir en la solemne inauguració d' un colegi de segona ensenyança establert per la Orde á Guernica.

Revista de Catalunya. Barcelona, Octubre. *Una paraula duptosa*, per Sebastiá Farnés. Examina, filológica é históricament, com ha d' escriures la paraula *treball*, y conclou dels seus rahonaments que la forma propia es *travall*.—*Antigues divisions de Catalunya*, per N. Font y Sagué. Comensament d' un estudi sobre 'l tema del titol que promet ser força interessant.—*Recorts del Palau*, per Ramón N. Comas. Noticies ben arreplegades y sumament curioses sobre aquell antich y renomenat edifici de Barcelona.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Dia 16.

Una terrible esplossió destrueix la fábrica de dinamita que 'ls Srs. Torruella tenen establerta en Sant Fost de Capcentelles. Per efecte de la esplossió es de planyer la mort d' un germá y una filla del majordom y la ferida grave del carreter de la fábrica.

—Te lloch la suscripció al empréstit interior del Estat Espanyol. La cantitat total demanada es de 400 milions de pecetes, cubrintsen fins á 600.

A Catalunya s' han suscrit en les sucursals del Banch d' Espanya, á

Barcelona.	77.805,500	pecetes.
Girona..	7.675,000	»
Lleyda..	742,500	»
Reus.	878,000	»
Tarragona.	1.749,500	»
Total. .	88.850,500	pecetes.

Dia 17.

Pren possessió del cárrech de vice-rector de nostra Universitat literaria, lo Dr. D. Joaquím Rubió y Ors,

—Son desembarcats en nostre port, 148 deportats filipins, arribats en lo vapor «Montserrat»

Dia 18.

Procedent de Filipines, arriba á nostre port á bordo del «Antonio López», lo general Echaluce.

Dia 19.

A bordo del vapor «Isla de Panay» y en direcció á Cuba, surten de nostre port 412 soldats, pertenexents casi tots á la quinta d' enguany.

—Llegim que ha sigut reposat en lo cárrech de Delegat d' Hisenda de Tarragona D. Aleix Abella Solis.

Dia 20.

Diu la prempsa diaria que en la darrera sessió celebrada per l' Ajuntament de Reus, s' acordá donar lo nom de Llovera, á un dels carrers ó places d' aquella ciutat.

La Catalana.—Imp. de J. Puigventós.—Dormitori St Francesch, 5.